

Mutluluk

EMRE ZEYTİNOĞLU
UĞUR AFLAY
AYTÜL AYŞE CENGİZ
FIRAT ARAPOĞLU
NESLİHAN ACU
HATİCE ÖZHAN
METİN YEĞİN

KASIM 2019 / SAYI 34

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

Sanat ve mutluluk üzerine

19

Zeynep Hanım nasıl mutlu

olsun?

31

Ufukta mutluluk var mı?

40

Mutluluk okulu

14

Plastik kadının öpücüğü

24

Sanat tarihinde mutluluk olgusu

35

Mutluluğu yakalamak mümkün mü?

46

Kitaplarda 'Mutluluk'...

Yayın Tarihi: Aralık 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran
Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

**AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San.
ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi:** Vedat
Zencir

**İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü:** Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Emre Zeytinoğlu,
Uğur Aflay, Aytül Ayşe Cengiz, Fırat
Arapoğlu, Neslihan Acu, Hatice Özhan,
Metin Yeğın

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi
Evrın Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi
233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212)
3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

© 2019 Gazete Duvar

Selamlar,

Gazete Duvar'ın enformatik içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı metinler sunma gayretinin ürünlerini Duvardibi'nde derlemeye devam ediyoruz. Yönümüzü 'Mutluluk' kavramına çevirdiğimiz bu sayımızda sanatta mutluluktan teknolojinin mutluluk üzerindeki 'etkisine', plazalardan, bankalardan ülkenin hal ve durumuna ve hatta Yale Üniversitesi'ndeki 'Mutluluk Okulu'na değın bir seçki hazırladık.

Mutluluğu enine boyuna ele aldığımız otuz dördüncü sayımızda Emre Zeytinoğlu, Uğur Aflay, Aytül Ayşe Cengiz, Fırat Arapoğlu, Neslihan Acu, Hatice Özhan, Metin Yeğın yazılarıyla katkıda bulundular.

Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Sanat ve mutluluk üzerine

Kendimizi şanslı hissedebiliriz, çünkü çevremizde peşinden koşabileceğimiz ne çok şey var; her an yenilenen ve "üstün" işlevlerle donatılan elektronik araçlar, büründükleri biçimlerle farklı "karakterler" kurgulayan otomobiller, kentteki doğayı "baştan yaratan" siteler, içinde yüksek bir "kimliğe" ulaşabileceğimiz giysiler, evlerimize yeni bir "hava" verecek mobilyalar, girmeye çalıştığımız "prestijli" okullar, işlerimizin arasında soluklanabileceğimiz "harika" bir atmosfere bürünmüş kafeler ve restoranlar ve en önemlisi de "maddi olanaklar sistemi" içinde bizi bekleyen yüklü bir servet... Mutluluk bizim uzağımızda mı? Hiç de değil, bütün iş arzu etmekte ve o elde etme duygusunun hazzını tatmakta...

EMRE ZEYTİNOĞLU

Pek çok kişiye göre, “sanat” ve “mutluluk” sözcüklerinin yan yana kullanılması kadar olağan bir şey olamaz. Bu iki sözcüğün mutlak bir bütünlük oluşturduğunu düşünenler bir bakıma haklıdır. Öyle ya; bir sanat yapıtı insana mutluluk vermeyecekse, onu algılamanın,

...Oysa yine de bu tercihimiz, mutluluk vermekten uzak yapıtların tümüyle reddedilmesi yönünde sağlam gerekçeler yaratamaz ve “sanat” denilen şeyin yalnızca kişisel tercihlerle tanımlanabileceğini göstermez.

onu yapmanın, ona sahip olma arzusu duymanın, hatta onun hakkında düşüncelere dalmanın ve birtakım duygulara kapılıp gitmenin ne anlamı var? İster bir müzik parçası, ister bir resim, bir fotoğraf, bir enstalasyon ya da bir heykel, ister bir sinema filmi, bir tiyatro oyunu ya da bir performans, ister edebi bir metin ya da bir şiir vb. olsun, ondan bir mutluluk payı çıkartamıyorsak, o şeyin yanı başımızda bulunmasını niçin isteriz ki?

Evet ama bir sanat yapıtı karşısında aynı zamanda korku, nefret, tedirginlik, boşluğa düşme, yalnızlık, acı çekme, kasvet, merak gibi duyguları da yaşamıyor muyuz? Ne kadar kaçsak da bu pekâlâ olabiliyor. O halde bu duyguların mutlulukla doğrudan bir ilgisinin olmadığını öne sürerek, o yapıtları sanatın dışına mı atacağız? Bunu belki bir ölçüde yapma hakkına sahibiz ve bazı sanat yapıtlarından rahatsız olduğumuz için, onları kendimizden uzak tutmayı tercih edebiliriz. Yaşamın zaten zorluklarla dolu olduğu ve dünyada bu “kötü” duyguların kol gezdiği akla getirilirse, sanat adına söz konusu tercihimizin savunmasına girişebiliriz ki bu da kimseye mantıksız gelmez. Oysa yine de bu tercihimiz, mutluluk vermekten uzak yapıtların tümüyle reddedilmesi yönünde sağlam gerekçeler yaratamaz ve “sanat” denilen şeyin yalnızca kişisel tercihlerle tanımlanabileceğini göstermez.

Sanattan mutluluk beklemek kişisel bir kararsa ve böyle-

ce tartışmaya değer bir konu değilse, bu yazıyı hemen bu noktada sonlandırmak hiç de tuhaf sayılmamalı. Fakat zihinleri kurcalayan bir soru doğmayacak mı burada?

Bu sözlükteki anlamlara göre, arzu ettiğimiz şeylerin peşine düşüp onları bir süre sonra elde ettiğimizde mutlu oluyoruz. Daha başka bir söyleyişle, mutluluğa ulaşıyoruz. Ve o “mutluluk” sözcüğü de “her şeye eksiksiz sahip olmamız” diye açıklanıyor.

Yani herkes sanat üzerine tercihlerini mutluluk yönünde kullandığında ve sessizce yerinden kalkıp uzaklaştığında, onların arkasından bakıp şu sorunun yanıtını bulmaya çalışmayacak mıyız: Mutluluk nedir? Ve bu ilk sorunun peşine takılmış ikinci soru: Mutluluğun ne olduğunu gerçekten merak ediyor muyuz? Bu iç içe geçmiş iki soruya bulabileceğimiz yanıtlar, belki sanat hakkında vereceğimiz kararları da netleştirebilir. Mademki sanatı

mutluluktan ayırmak istemiyoruz, öyleyse mutluluğun ne olduğunu öğrenmeden, sanatı dile getirmek de mümkün olmayacak.

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğü, “mutluluk” tanımını şöyle yapıyor:

İsim: Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik.

Yine aynı sözlüğe göre, “mutlu” dediğimizde ise aklımıza şu gelecek:

Sıfat: Mutluluğa erişmiş olan, ongun, saadetli, bahtiyar, berhudar, mesut.

Bu sözlükteki anlamlara göre, arzu ettiğimiz şeylerin peşine düşüp onları bir süre sonra elde ettiğimizde mutlu oluyoruz. Daha başka bir söyleyişle, mutluluğa ulaşıyoruz. Ve o “mutluluk” sözcüğü de “her şeye eksiksiz sahip olmamız” diye açıklanıyor. Demek ki durmadan bir şeyleri arzu edersek, durmadan onların peşinden koşarsak,

mutlu olma olasılığımız çoğalacak ve ileriki zamanlarda mutluluğu yakalayabileceğiz. Ne güzel, “mutluluk” dediğimiz şey bizden hiç de uzak sayılmaz; yeter ki sürekli olarak arzu edelim, o şeylere ulaşmanın yollarını bulalım.

Ne var ki hâlâ zihnimizi kurcalayan o sorunun yanıtını bulabildiğimize karar veremiyoruz ve bu mutluluk sağlayacak şeyleri elde edip kısa süreli hazlar yaşasak bile, hâlâ mutlu olmak için çabalayıp duruyoruz. Ardından da bizi mutlu edecek sanat yapıtlarını tekrar aramaya koyuluyoruz.

İşte bizim tüm istediğimiz bundan ibaretse, sanat da bizi mutlu edecek davranışlar göstermeli, arzularımızı diri tutmalı, bize onların peşinden koşabileceğimiz enerjiyi vermeli. Kendimizi şanslı hissedebiliriz, çünkü çevremizde peşinden koşabileceğimiz ne çok şey var; her an yenilenen ve “üstün” işlevlerle donatılan elektronik araçlar, büründükleri biçimlerle farklı “karakterler” kurgulayan otomobiller, kentteki doğayı “baştan yaratan” siteler, içinde yüksek

bir “kimliğe” ulaşabileceğimiz giysiler, evlerimize yeni bir “hava” verecek mobilyalar, girmeye çalıştığımız “prestijli” okullar, işlerimizin arasında soluklanabileceğimiz “harika” bir atmosfere bürünmüş kafeler ve restoranlar ve en önemlisi de “maddi olanaklar sistemi” içinde bizi bekleyen yüklü bir servet... Mutluluk bizim uzağımızda mı? Hiç de değil, bütün iş arzu etmekte ve o elde etme duygusunun hazzını tatmakta... Şimdi yine aynı noktaya geldik ve bu durumda yukarıda kullandığımız tümceyi tekrarlamaktan başka bir çaremiz bulunmuyor: “Sanattan mutluluk beklemek kişisel bir kararsa ve böylece tartışmaya değer bir konu değilse, bu yazıyı hemen bu noktada sonlandırmak hiç de tuhaf sayılmamalı.”

Ne var ki hâlâ zihnimizi kurcalayan o sorunun yanıtını bulabildiğimize karar veremiyoruz ve bu mutluluk sağlayacak şeyleri elde edip kısa süreli hazlar yaşasak bile, hâlâ mutlu olmak için çabalayıp duruyoruz. Ardından da bizi

mutlu edecek sanat yapıtlarını tekrar aramaya koyuluyoruz. “Sahip olma” yönündeki ütopyalarımız tek tek gerçekleşiyorsa da yeni ütopyalar doğmakta gecikmiyor ve bu böyle sürüp gidiyor. Arzularımızın ardı arkası kesilmiyor ve asla “mutluluk” sözcüğünün anlamına vardığımız duygusunu alamıyoruz. Tuhaf bir durum bu... Ama

Artık sanata haksızlık yaptığımızı, onu kaba ve geçici bir “mutluluk aracı” olarak tanımlayarak hayli küçümsediğimizi söylemenin zamanı geldi.

sanattan mutluluk beklentimizi devam ettirmekte de kararlıyız. Sürekli biçimde bizi mutlu edecek filmler izliyor, müzik parçaları dinliyor ve güzel resimlere ya da heykellere bakmak istiyoruz. Öyle ki bunlar bizi “bir süreliğine” de olsa mutlu ediyor, sonra yine o kararsızlık baş gösteriyor. Galiba şunu düşünüyoruz: Sanatın verdiği mutluluk, o içine yuvarlandığımız kararsız-

lığı unutturan bir süreçle açıklanabiliyor. Her şeye sahip olmak arzusuyla yaşarken, bir türlü yanıtlayamadığımız o “mutluluk nedir?” sorusunu aklımızdan uzaklaştıran bir şey olmasını istiyoruz sanatın...

Artık sanata haksızlık yaptığımızı, onu kaba ve geçici bir “mutluluk aracı” olarak tanımlayarak hayli küçümsediğimizi söylemenin zamanı geldi. Bunun nasıl bir haksızlık olduğunu vurgulayabilmemiz için, bir yandan da “mutluluk nedir?” sorusunun yanıtını ortaya koymamız gerekecek. Örneğin, “mutlu son” ile biten filmleri ya da romanları severiz ki “mutlu son”lardan hoşlanmayanların, o sırada ruhsal bir sarsıntı içinde bulunduğunu iddia etmek, çok da boş bir davranış olmaz. “Mutlu son”lar, daha önce de belirttiğimiz üzere geçici hazların kaynağıdır ve bir rahatlama yaratır. Ne bu rahatlamanın, ne de bunu sağlayan “mutlu son”lu filmlerin ya da romanların bir zararı yoktur. Bizi hazza sürükleyen resimlerin, heykellerin, enstalasyonların, performansların (vb.) da bir zararı yoktur. Fakat bazı kişiler, söz gelimi sinema salonunun

ışıkları yandığında ya da kitabın son sayfasını çevirdiğinde, yani tam da o haz anında şunu düşünür: “Mutlu son”-dan sonra ne oldu? Soruyu açarsak şu: “Mutlu son” acaba gerçekten bir “son” mu? Mutluluk süreci tamamlanarak anlamına ulaştı mı? Ve bu mutluluk anı sonsuza kadar sürecek mi?

Kırmızı ve Siyah, Henri Beyle
Stendhal, Çev.: Şerif Hulûsi, 592 Syf.,
İletişim Yayınları, 2013

Bu kuşku durumu, Stendhal'ın “Kırmızı ve Siyah” romanında bir cinayet işlemeyi kafasına koymuş Jülien'in, hedefini ıskaladığı anda Umberto Eco'nun aklına takılan şu sorunun benzeridir: “Peki o hedefi ıskalayan kurşun nereye gitti?” Ya da Jonathan Culler'ın verdiği şu örnek: Bir çocuğa anlattığınız “üç küçük domuzcuk” masalı sırasında, o çocuğun “peki onlara ne olmuş?” sorusu yerine, “neden üç; dört ya da iki olamaz mı?” diye size karşılık vermesi gibi... Bu iki örnek, bir metnin üretebileceği yorumların sınırlarının ne kadar geniş, hatta belki sonsuz olduğunu gösteriyor. Bunun yanı sıra, her sanat yapıtı da bu olanağı barındırır.

Sanatçı o yapıtı ortaya koyarken hangi “niyet”i taşıyordu? Biz ise bir okur ya da bir izleyici olarak o “niyet”e bağlı kalmalı mıyız, yoksa o “niyet”in dışına çıkmakta özgür müyüz? Bunlar bir metindeki ya da bir sanat yapıtındaki tartışma konularıdır, ama şu kesindir ki: Bir sanat yapıtı, yalnızca “göründüğü şey” ya da “ilk algılandığı şey” olamaz. Onun ilk söylediği şey, asıl söylemek istediği şeyin yalnızca bir açılışı ya da bir olanağıdır.

Bu yazdıklarımızdan hemen kısaca bir sonuç çıkartmak gerekirse, yine iç içe geçmiş şu iki soruyu öne süreceğiz: Bu yapıt bize gerçekten mutluluk mu veriyor? Yoksa geçici bir süre mutlu olduğumuzu mu sanıyoruz? Belki hiç gecikmeksizin elde etmek istediğimiz bir hazza gereksinimiz var ve onu (geçici de olsa) tatmak istiyoruz. Üstelik buna da “mutluluk” adını veriyoruz. Ama belki de biz, o kurşunun nereye gittiğini öğrendiğimizde ya da niçin o domuzcukların üç tane olduğunu anlayabildiğimizde mutlu olacağız. Yani durmadan o yapıtın içine gizlenmiş bir şeyleri çözümlererek ilerlediğimizde bir haz duygusunu tadacağız ve öyle mutlu olacağız. Tam olarak, kendi anlama olanaklarımızı seferber ederek mutlu olmayı seçmektir bu yaptığımız.

Çok açık bir tümce bu; daha önce belirttiğimiz gibi, çevremizde bize sunulan piyasa mallarının hazzından, onlara ulaşma arzumuzdan ötede bir şeye dikkat çekiyor Marx... O, “mutluluk” sözcüğünün böyle geçici bir haz ve arzu ile tanımlanamayacağını biliyor.

Bir sanat yapıtından beklediğimiz mutluluk, “şimdiki zaman”ın konusu değildir. Bunu Yunan felsefesine kadar geriye götürmek olanağı mevcut... Fakat ilk adımda Karl Marx’a bakalım; o şöyle bir şey söylüyordu: “Bir sanat yapıtı, kapitalist üretim mallarından farklı bir haz sağlamalıdır.” Çok açık bir tümce bu; daha önce belirttiğimiz gibi, çevremizde bize sunulan piyasa mallarının hazzından, onlara ulaşma arzumuzdan ötede bir şeye dikkat çekiyor Marx... O, “mutluluk” sözcüğünün böyle geçici bir haz ve arzu ile tanımlanamayacağını biliyor. Nereden biliyor bunu? Yanıtı çok kolay; çünkü Yunan felsefesine kabaca bir göz attığımızda bile, yanıt birden bire karşımızda belircek. Özellikle Platon’dan başlayan ve Aristoteles ile iyice netleşen bir süreç bu... Sonra da Ortaçağı kat ederek, tartışmalar ve kırılmalarla modern estetik anlayışa kadar ulaşan bir ilkeler süreci... Platon’un ve Aristoteles’in temel görüşleri şöyle toparlanabiliyor: Bir şeyin güzel

olabilmesi için, yani bir hazza neden olabilmesi için, o şeyin ideadan bir pay almış olması gerekiyor. Ne anlama gelebilir bu tümce? Şuna: Algıladığımız hiçbir şey, evrensel bir hakikate sahip değildir ve “eksik”tir, o halde onun hakikat ile ilişkisini düşünmek gerekir; eğer o şey, o hakikatten haber verebiliyorsa, güzeldir ve hazza yol açar.

Aristoteles’in “mutluluk” kavramı üzerine kabaca şöyle bir özet yapabiliyoruz: Haz, geçici bir duygu değildir. O bizi bir “talih” olarak bulmaz. Kader yoluyla da ona erişemeyiz. O, sürekli bir varoluş etkinliğidir, bir “entelekheia”dır. Yani “insanın özü”nün eyleme geçmiş halidir ki bu da “insan”ın amacıdır (“telos”). Amaca erişmek için gösterilen çaba ise “mutluluk”tur.

Belli ki buradaki haz, doğrudan doğruya “insan”ın aklına, duygularına ve sezgilerine bağlı... Hakikat sezildiğinde, haz doğacak. Hakikati sezmek ise o “insan”ın kendisini derinleştirmesiyle, kendisini keşfetmesiyle ilgili... O şeyin içinde hakikati keşfeden, bizzat o çünkü... Ve şu da açığa çıkmaya başlıyor:

“İnsan” da diğer şeyler gibi “eksik”tir ve onun da kendisini “tamamlama”ya gereksinimi vardır. Bu durumda o “insan”ın kendisini “tamamlama işlemi”, hakikat peşine düşmesi demek oluyor; Platon’un “Mağara Metaforu” ile açıklanan bir düşünce... Aristoteles ise bunu “mutluluk” kavramını tanımlayarak yapıyor. Anlıyoruz ki “mutluluk” ve haz dediğimiz şeyler, “insanın kendisini tamamlaması”na ait bir süreçte mümkün. Aristoteles’in “mutluluk” kavramı üzerine kabaca şöyle bir özet yapabiliyoruz: Haz, geçici bir duygu değildir. O bizi bir “talih” olarak bulmaz. Kader yoluyla da ona erişemeyiz. O, sürekli bir varoluş etkinliğidir, bir “entelekheia”dır: Yani “insanın özü”nün eyleme geçmiş halidir ki bu da “insan”ın amacıdır (“telos”). Amaca erişmek için gösterilen çaba ise “mutluluk”tur.

Şimdi “sanat” ve “mutluluk” sözcüklerini tekrar bir araya getirdiğimizde, bu kez şunu düşüneceğiz: İki sözcüğün kurduğu bu bütünlük, ne piyasadaki birtakım nesnelere arzu etmekle, ne onun peşinden koşup sonunda ele geçirmekle, ne de sonra yeniden başka nesnelere

Immanuel Kant da Aristoteles’in felsefi ilkelerini izleyerek onun metafizik anlayışını tersine çevirmeyi bilmiş ve “transandantal” boyutta öznenin tüm arayışını, ideada değil de o öznenin “kavrayış yetisi”nde görmüş ve fikirlerini, “sanatı algılama” biçimleri ile ortaya koymuştu. O halde, o da sanatı “aklın ve sezginin” yetisi kapsamında görmeyi sürdürmüştü.

sezginin” yönüne doğru çeker. Aristoteles’in felsefi ilkelerinden yirmi üç yüzyıl sonra, yani 19. yüzyılda Marx’ın yaptığı tanımları anımsayalım, şöyle demişti: “Bir sanat yapısı, kapitalist üretim mallarından farklı bir haz sağlamalıdır.” Marx’ın yaptığı şey, Yunan felsefesinden aldığı o ilkelere yaklaşmak ve bunları kendi ideolojisi kapsamında “mevcut durum”a adapte etmektir. Bununla birlikte, 18. yüzyılda modern estetik kuramların temelini atan Immanuel Kant da Aristoteles’in felsefi ilkelerini izleyerek onun metafizik anlayışını tersine çevirmeyi bilmiş ve “transandantal” boyutta öznenin tüm arayışını, ideada değil de o öznenin “kavrayış yetisi”nde görmüş ve fikirlerini, “sanatı algılama” biçimleri ile ortaya koymuştu. O halde, o da sanatı “aklın ve sezginin” yetisi kapsamında görmeyi sürdürmüştü.

arzu etmeye başlamakla ilgilidir. Böylece bir sanat yapısı, piyasadaki bir nesneyi arzu edip onu ele geçiremediğimizde ya da ele geçirme süresi uzadığında, yani mutluluk geciktiğinde, bizi teselli edecek bir şey olamaz. Bir sanat yapısı, kendi “telos”umuza doğru atıldığımız serüvende, eylemlerimize eşlik eden ve ona ivme verendir. Bu noktada, Aristoteles’in tanımladığı “enteleheia” sözcüğü de devreye girer ve sanatı, “aklın ve

“Sanat” ve mutluluk” bağlamında tüm burada anlatılanlar “tek insan”a dair saptamalardır ve bir “rasyonel özne” oluşa doğru giden bir çizgide ilerler. Dolayısıyla, sanatın toplumsallığı ve “tin”e ilişkin ideolojisi üzerine öne sürülen düşünceler de aynı çizgiyi takip eder. Ama bunlar, farklı yazıların konuları olabilir. Her şeye rağmen kısaca şu örneği vermek yararlıdır: Theodor Adorno ve Max Horkheimer, 1947

//

Yazının sonunda şunu söylemeli: “Sanat” ve “mutluluk” sözcüklerinin, yüzyıllardır ayrıştırılamaz bir bütünlüğü vardır. Ki bu bütünlük, “insan”ın varoluş nitelikleri ile “sanat” arasındaki ilişkiyi gösterir.

yılında yazdıkları “Aydınlanmanın Diyalektiği” adlı kitapta, kültür endüstrisine karşı bir eleştiri kaleme almışlardı. Adorno 1963 yılında bu bölüme bir ek yaparak “Kültür Endüstrisine Genel Bir Bakış” makalesiyle ticarileşmiş sanat ortamını daha geniş açıdan eleştirmiş, orada da sanatın piyasalar içinde alınır-satılır “mal” haline geldiğini

bir kez daha vurgulamıştı. Adorno, açıklamalarını “mutluluk” kavramı çevresinde yoğunlaştırıyordu ve piyasa koşullarına göre üretilmiş sanat yapıtlarının, kapitalizmin ürettiği geçici haz nesnelere dönüştüğünden söz ediyordu. Bu demek oluyordu ki: İnsanlar geçici hazlara kapıldıkça, sanat yapıtlarını da o hazlara hizmet niyetiyle kullanmakta ve kadim felsefelerden gelen “mutluluk” sözcüğünün anlamını unutmaktaydı.

Yazının sonunda şunu söylemeli: “Sanat” ve “mutluluk” sözcüklerinin, yüzyıllardır ayrıştırılamaz bir bütünlüğü vardır. Ki bu bütünlük, “insan”ın varoluş nitelikleri ile “sanat” arasındaki ilişkiyi gösterir. Her ne kadar “özne”nin değişik tanımları, dönemlerin koşullarına göre defalarca öne sürülmüşse de bu bütünlük temeli terk edilmemiştir. Ne var ki “sanat” denilen şey, asla tek bir yönde hareket etmez. O da, öznelerin girdiği tüm kılıklara göre tavır değiştirir, sürekli olarak doğan tartışmalara maruz kalır. Ama eğer bu tartışmalar, sanatın “tinsel” yönü ile ilgiliyse, “mutluluk” kavramının gündeme gelmesi kaçınılmazdır.

Plastik kadının öpücüğü

İnsan evladı hızla artan nüfusuna rağmen gittikçe daha fazla yalnızlaşıyor, daha fazla yozlaşıyor. Zahmetli gerçeği yerine fiyatları gittikçe ucuzlayan yapay ürünlerle yaşamına mutluluk katmaya çalışıyor.

UĞUR AFLAY

Cihaz oldukça basit bir dış görünümüne sahip, ortalama eski tip bir radyo büyüklüğünde. Elektrotların uyurken çıkabileceği düşünülerek bir baş maskesi (bone) şeklinde

Bugün çok iyi biliyoruz ki aşk, bir hastalık olmasa bile bir hastalığın belirtisidir ve tedavi edilebilir. Bu tümüyle duyularınızın beyninize gönderdiği sinirsel iletilerin gereksiz karmaşık hormon salgılamasından ibarettir.

tasarlanmış. Akşam yatmadan önce kafanıza geçiriyorsunuz, görmek istediğiniz rüyanın diskini cihaza takıyorsunuz. Siz rüya fazına geçtiğiniz anda devreye giriyor ve düşlerinizi biçimlendiriyor. İnsanoğlunun insanlığına özgü son kaleydi düşler ve bu tasarımla son savaşı teknoloji kazandı.

De La Mettrie 1748'de İnsan Bir Makine (L'homme machine) adlı

kitabını yayınladığından beri insan vücudunun yapıtaşları, genetik çözümlenmeler de dâhil olmak üzere tam bir makine mantığıyla çözümlendi. Oysa La Mettrie bile o et ve kan yığınının belki korkudan, belki de emin olamadığından bir ruh giydirmeyi gerekli görmüştü.

Ruhun 21 gram ağırlığında olduğu tezi (ki bilimsel bir çalışma sonucu ortaya konulduğu ileri sürülür) bana pek cazip gelmemişti. Kişisel görüşüm İhsan Oktay Anar'ın Amat adlı romanında ileri sürdüğü gibi ruhun negatif bir ağırlığının olduğu ve vücudu tıpkı içinde helyum varmış gibi hafiflettiği, ölen kişinin vücudundan ruhun ayrılmasıyla vücudun ağırlaştığı (yoksa neden ölü gibi ağır deyişimini kullanıyoruz ki) yönündedir.

Bugün çok iyi biliyoruz ki aşk, bir hastalık olmasa bile bir hastalığın belirtisidir ve tedavi edilebilir. Bu tümüyle duyularınızın beyninize gönderdiği sinirsel iletilerin gereksiz karmaşık hormon salgılamasından ibarettir. Biraz paraya kıyarsanız teknolojimiz sevmediğiniz eşinize yeniden aşık olmanızı veya aşık olamamanız gereken birisinden nefret etmenizi sağlayabilecek hizmeti suna-

bilecektir. Olmadı beyninize biraz elektrik verip (elektro konvulsif tedavi de denir) sizi bu manyak (tıbbi adı manik) düşüncelerden arındırabiliriz.

Ne anne var ne de baba. Üç-beş kişinin uyumlu çalışmasını gerektiren işler için tek yumurta üçüzleri-beşizleri de kolayca üretilebilir. Uzun boylu, cüce, mavi gözlü, yeşil saçlı ne istiyorsanız, nasıl istiyorsanız...

Gereksiz mutluluk da tedavi edilebilir. Bugün için doğal kabul edilen tepkiler aslında hormon ya da hormon benzeri maddelerin laf olsun salgılarından ibarettir. Örneğin doğum salonunun kapısında bekliyorsunuz, ebe koşarak geliyor ve müjde sağlıklı bir oğlunuz oldu diyor. Siz de mutlu oluyorsunuz ve sevinçten ağlıyorsunuz, ne kadar gereksiz. Üremeniz kadar doğal bir şey olabilir mi? Örneğin nefes almanız da doğaldır ve siz asla her aldığı-

nız nefeste mutlu olmazsınız, bunun sizi mutlu edebilmesi için öncelikle güçlü birinin kafanızı 2 dakika suyun içine bastırması gerekir.

Bugün sayıları gittikçe artan oranda kadın 9-10 aylık gebelik adı verilen işkenceye katlanmak istememekte ve vücudunun bozulmasını göze almamaktadır. Aldous Huxley, Cesur Yeni Dünya'sında bu soruna çözüm bulmuştu. Kadından yumurtasını, erkekten ersuyunu alırsınız, en kaliteli ve hedefinize uygun olanlarını seçer, uygun vasatta döllenmeyi gerçekleştirir ve yapay rahimde geliştirirsiniz. Ne anne var ne de baba. Üç-beş kişinin uyumlu çalışmasını gerektiren işler için tek yumurta üçüzleri-beşizleri de kolayca üretilebilir. Uzun boylu, cüce, mavi gözlü, yeşil saçlı ne istiyorsanız, nasıl istiyorsanız... Ancak, fabrikasyon hatalarından müessesemiz sorumlu değildir. Şikâyetlerinizi imam, rahip, haham ya da dalailama aracılığıyla asıl üreticiye bildiriniz.

Yirminci yüzyıl cinsel yolla bulaşan hastalıklarda patlama yüzyılıydı. Oysa yirmi birinci yüzyıl tam anlamıyla arınma

yüzyılı olacak. Seks için artık partnerinizi ikna etmeniz, doksan dokuz dereden geçmeniz gerekmeyecek. Yapmanız gereken tek şey, sihirli kaskınızı takmak, firmanın önerge-

Üstü açık konserve kutusu şeklinde dizayn ettiğimiz bir başka ürünümüzü 20 gün sulayın ve bu sürenin sonunda sürprizimizi görün. Açan çiçeğin yaprağında ki "I love You" yazısı isteğe göre isim veya firma adıyla değiştirilebilir. Toplu siparişler için e-mail adresimiz... Bunların hiç biri bilim kurgu değil, hepsi bugündür.

lerine uyarak erojen bölgelerinizi bol kablolu yüzeysel elektrotlarınızla bezemek ve tuşa basmak ile sınırlı. Üstelik pozisyonlar vücudunuzun alabileceği şekillerle sınırlı değil. Bungee Jumping yaparken seks mi istiyorsunuz, 9 numaralı tuşa basın yeterli, uzayda seks 17 numara da, fil üzerinde amuda kalkmışken 3 parende atıp yere düşmeden önce seks yapmak için sırasıyla 3, 15 ve 23 tuşlarına basın. Sırasıyla dedik ama değil mi, bak üstüne hipopotam düştü, şimdi esc tuşuna bas.

Artık çiçeklerin kokusu sizi kesmiyor mu, sorun değil. Yumuşak plastikten mamul bu gülümüz dikensiz olup, kokusunun ve renginin keskinliğini alt kısmındaki dijital dokunmatik ekranla ayarlayabilirsiniz. Üstü açık konserve kutusu şeklinde dizayn ettiğimiz bir başka ürünümüzü 20 gün sulayın ve bu sürenin sonunda sürprizimizi görün. Açan çiçeğin yaprağında ki "I love You" yazısı isteğe göre isim veya firma adıyla değiştirilebilir. Toplu siparişler için e-mail adresimiz...

Bunların hiç biri bilim kurgu değil, hepsi bugündür.

İnsan evladı hızla artan nüfusuna rağmen gittikçe daha fazla yalnızlaşıyor, daha fazla yozlaşıyor. Zahmetli gerçeği yerine fiyatları gittikçe ucuzlayan yapay ürünlerle yaşamına mutluluk katmaya çalışıyor. Bizi buna yönlendiren ise gereksinimlerden çok, tüketime yönelik reklamlardır. Reklam korkudur, yalnızlık korkusu, incinme ve incitme

korkusu, itilme korkusu. Çocuđunuza sevginizi göstermenin en iyi yolu “o” marka peyniri kahvaltı masasına koymaktır. Eğer diğer marka buzdolabından alırsanız salak modundasınızdır. Eğer gereksiz olan bir şeyi alırsanız ikincisi yarı fiyatınadır. Daha zeki olmak için konserve ton balığı yeriz, daha güzel veya yakışıklı olmak için iki kat pahalı diğer parfümü kullanırız ve karşı cinsin onca parfüme ve ton balığına rağmen önümüzde sıraya geçmemesini zevksizliklerine bağlarız. Diş fırçası almak için girdiğimiz süpermarketten, diş fırçası hariç, otomatik timsah derisi yüzücüsü dâhil devasa boyutta alışverişle çıkmamızın nedeni yalnızlığımız ve yalnızlığımızdan duyduğumuz korkudur.

Tavuk mu yumurtadan çıkar, yumurta mı tavuktan sorusunu asla bir horoza sormayın. İnsan için mi teknoloji, teknoloji için mi insan sorusunu vahşi kapitaliste sorduğunuzda aldığınız yanıt kabaca şudur “Bilmiyorum ve merak da etmiyorum. Ben satar geçerim.” Bu durumda horozun yanıtı oldukça doğal ve mantıklı gelecektir tüm umursamazlığına ve kendini beğenmişliğine karşın. Eskimolara buzdolabı, Afrikalılara solaryum satmayı üstün ticari beceri ve pazarlama stratejisi adı altında iteleyen çağım insansısı, ruhunun derinliklerindeki acıyı göstermelik bağışlarıyla azaltır. Afrika’daki açlara gelen yardım kutularından çıkan vibratörleri, kolalı içecekleri ve son kullanım süresi dolmuş diyet reçelleri açıklayabilecek başka mantık yoktur.

Sanki yedim eski bir diyet metodudur. Gözlerinizi kapatırsınız ve yavaş yavaş yemek yediğinizi düşlersiniz. Sanki içtim eski bir sigara bırakma yöntemidir. En sıkıştığınız anda gözlerinizi kapatırsınız, yavaş yavaş sigarayı filtresine dek içtiğinizi düşlersiniz. Miadınızın dolmasına yakın yapmanız gereken şey de budur. Bir ayağınız çukurdayken gözlerinizi kapatırsınız dolu dolu yaşadığınızı düşlersiniz ve yavaşça fısıldarsınız “sanki yaşadım”. Bu bile insancadır ve ilk paragraftaki düş yapıcı nedeniyle bu bile elinizden gidecek, sizin yerinize boneniniz fısıldayacak umutsuz gecikmiş çığlığını.

Zeynep Hanım nasıl mutlu olsun?

İş yerinde mutluluk temasını işleyen makaleler, saatlerimizin çoğunu işte geçirdiğimizle ve bu nedenle olumlu hislerimizin ve yaşam doyumumuzun iş yerindeki koşulların etkisi altında kaldığıyla başlıyor. Bir banka şubesinde sabah 9'da başlayıp akşam 6'ya kadar süren çalışma düzeni içerisinde düşünelim Zeynep Hanım'ı. Daha çok kredi vererek ya da daha fazla kişiye emeklilik planı satarak, mutluluğun nesini, neden yaşaması gerektiğini bilmiyorum ama mümkün mü mutluluğu hissetmesi?

AYTÜL AYŞE CENGİZ

İş yaşamında ve akademik yaşamda bir mutluluk söyleminin tam ortasındayız. Kim başlattı olmayan bir mutluluk formülünü ilaç reçetesine dönüştürme gayretini bilmiyorum. Ama iş dünyasının bir illüzyona kurban

Özellikle çalışma psikologlarının ilgilendiği bir konu olan iş yerinde mutluluk temasını işleyen makalelerin giriş kısmı, bir örnek gündelik saatlerimizin çoğunu işte geçirdiğimizle ve bu nedenle olumlu hislerimizin ve yaşam doyumumuzun iş yerindeki koşulların etkisi altında kaldığıyla başlıyor.

giden şık tasarımlı “modern” ofislerinde hepsi bir örnek gülümseyen, siyah elbise-topuklu siyah ayakkabı giymiş, saçları fönlü kadınlarının ve benzer kalıpları veremeyeceğim erkeklerinin mutluluğu ne kadar gerçek olabilir ki?

Bu soruyu tartışmadan önce akademik dünya, çalışanların mutluluğu ile neden ilgileniyor sorgusunu yapmak faydalı olabilir. Bilgi/

iktidar işbirliğinin tam merkezinde düzen ve kontrol sağlamanın post-endüstriyel araçlarını kendine özgü epistemik söylemiyle üretme çabasında olan psikoloji temelli araştırmalar, acaba gerçekten Foucault’nun işaret ettiği bedenden ruha kayan denetim mekanizmalarında mutluluğu biyo-politik sistemin yeni bir aracı mı yapmaya çalışıyor?

Özellikle çalışma psikologlarının ilgilendiği bir konu olan iş yerinde mutluluk temasını işleyen makalelerin giriş kısmı, bir örnek gündelik saatlerimizin çoğunu işte geçirdiğimizle ve bu nedenle olumlu hislerimizin ve yaşam doyumumuzun iş yerindeki koşulların etkisi altında kaldığıyla başlıyor. “İş yerinde işiyle, arkadaşlarıyla, patronuyla mutlu olan birey, daha çok çalışacak, daha az hata yapacak ve düzenli olarak işe gelecektir” şeklinde indirgemeci, öngörücü, işlevselci yaklaşım, toplumsal sistemde olduğu gibi kurumlarda da modernliğin yarattığı belirsizlik korkusunu gidermeye çabılıyor olabilir.

Her şeyden de önemlisi Bauman'ın "bahçıvanlık" metaforuyla bu mutluluk oyununu yeniden okumaya çalışırsak, bahçeye uymayan yabancı otlardan olmamak için "ben mutluyum, müdürüm" maskesini takan çalışanlarla yaratılan örgütsel kimliğin denetim hazzı modern dünyanın

bahçıvanlık rolünü üstlenen kurum yöneticilerine sunulabilir böylelikle. Genel beklenti bu yönde oluşurken, bir adım geri atalım ve resme daha yukarıdan bakmaya çalışalım:

Başlayalım zihnimizde canlandırmaya... Bir banka şubesinde sabah 9'da başlayıp akşam 6'ya kadar süren çalışma düzeni içerisinde düşünelim Zeynep Hanım'ı. Daha çok kredi vererek ya da daha fazla kişiye emeklilik planı satarak, mutluluğun nesini, neden yaşaması gerektiğini bilmiyorum ama mümkün mü mutluluğu

hissetmesi? En azından bunu anlamaya çalışalım. Aylık tutturulması gereken hedeflerle, gerçekte var olmayan ama her genel kurul toplantısında bir motto haline gelen "biz bir takımız" telkinlerini aklına ve ruhuna kazımaya çalışan Zeynep Hanım, aralarında olmak için çabaladığı "takım arkadaşlarıyla" iş çıkışı birlikte bir şeyler içerken içindeki yalnızlık ve rekabet hissini bastırmaya çalışırken mi mutlu olacak? Banka, vizyon-misyon-politika-strateji-plan gibi yazılı ya da eğitim-toplantı gibi sözlü iletişim kanallarını düzenli kullanarak zaten Zeynep Hanım'a nasıl düşünmesi, hissetmesi ve davranması gerektiğini modelliyor.

Maddi olmayan emekle birlikte yaptığımız işlerin ve mesleklerin içindeki duygusal ve estetik emek, özellikle kadın işgücü üzerinde artan bir baskı yaratıyor günümüzde. Duygusal emekle birlikte müşterilerine güler yüzlü, sevecen, nazik olmak zorunda olan Zeynep Hanım, estetik emeğin kuşatmasında bir de bakımlı ve

Aslında her gün sisteme entegre olamamasını kendi yetersizliğiymiş gibi hissederek, şubede taktığı maskeye bir kat daha fondöten sürerek “bakın ne kadar da mutluyum, coşkuluyum” demeye çalışıyor.

hoş görünmek zorunda. Ve bu zorunluluklar, akademik dünyadaki ana akım mutluluk yazınıyla büyük ölçüde güç birliği yapmış gibi görünüyor. Olumlu ve olumsuz duyguların sınıflandırılması, ölçülmesi ve bu duyguların verimlilikle ilişkisinin ortaya konulması çalışanlara yeni performans kriterleri olarak geri dönüyor. Dış görünüşüyle ya da davranışlarıyla canlı, dinamik, konuşkan, girişken, tutkulu olmayan çalışanların

verimliliğe ya da örgüt iklimine zarar vereceğini deneysel olarak gösteren -bilimsel- çalışmaların sayısı pozitif psikoloji ile hızlı bir şekilde artmaktadır.

Erich Fromm’un “pazardaki beğenilen ve satın alınmayı bekleyen çanta” benzetmesinde olduğu gibi seçilmeyi ve kabul edilmeyi beklemek ise gene akademik yazın için oldukça yanlış ve pasif bir durum. Yayımlanan yazılarda, bireylere mutluluğun basamaklarını tırmanmak için neler yapmaları gerektiğini gösteren yol haritalarında oklar hep daha çok bireyselleşmeye, rekabet etmeye, yeni hedeflere ve ardından gelecek “başarılarla/ödüllere” işaret etmekte.

Bu yol haritalarının çıkarılmasında büyük payları olan iş dünyası ise ofislerinde, şubelerinde bu okları vizyonlarının, hedeflerinin ve eğitimlerinin içeriğine ilikliyorlar. Yöneticisiyle arasındaki psikolojik sözleşmesinin artan cenderesinde otoritenin uygun gördüğü davranış ve gö-

rünümde özneleşen Zeynep Hanım, ruhunu, aklını, bedenini bir elbise gibi çıkarıp, yönetsel etkinlik/etkililik tapınağındaki iktidara itaat ederek, kendisine vaat edilen bir haz halüsinasyonuna kapılıp gidiyor. Aslında her

Peki Zeynep Hanım kim olduğunu, ne istediğini bilmeden, maskeler içerisinde bir beğenilme ve kabul edilme ihtiyacında iken, sizce kendi mutluluğunu mu yaratır yoksa çoktan sobelenmiş midir sistemin dayattığı mutluluk kurgulu oyunda?

gün sisteme entegre olamamasını kendi yetersizliğiymiş gibi hissederek, şubede taktığı maskeye bir kat daha fondöten sürerek “bakın ne kadar da mutluyum, coşkulu-yum” demeye çalışıyor. Jung’un gölge arketipini aklımıza getiren bu durum, Zeynep Hanım’a kim olduğunu, neyi istediğini unutturup, onu iç çatışmalarıyla baş başa bırakıyor. Ve ardından kaçınılmaz son: Yabancılaşma... Seeman, gerçek benliğini günlük rollerine aktaramama ve özünden kopmayı yabancılaşmanın sınıfları olarak ifade etmektedir. Peki kendine ve

sisteme yabancılaşan bir kişi bırakın nasıl mutlu olabileceğini acaba gerçekten mutlu olup olmadığını sorgulayabilir mi?

Locke, bireylere haz veren ya da acıyı azaltan nesne ya da olguları “iyi” olarak tanımlar. Platon’a göre iyi, bireylerin eksikliklerini tamamlayandır. Bize iyi gelen nesnelere yönelik eğilimdir mutluluk. Çoğu zaman bizim ne hedeflediğimizdir, sonul bir değerdir. Peki Zeynep Hanım kim olduğunu, ne istediğini bilmeden, maskeler içerisinde bir beğenilme ve kabul edilme ihtiyacında iken, sizce kendi mutluluğunu mu yaratır yoksa çoktan sobelenmiş midir sistemin dayattığı mutluluk kurgulu oyunda?

Sanat tarihinde mutluluk olgusu

18.yüzyıldan itibaren Batıda mutluluk arayışı bir ideal haline gelmişti ve o zamandan bu yana siyaset ve kültürde bu tema ağırlıklı olarak işleniyor. Ama mutluluğu sadece bireysel bir zihin durumu üzerinden değil, ekonomik faktörlere dayalı bir refah ve endişe üzerinden okumak efektif olacaktır. Yani, diğer bir deyişle, mutluluğun estetik, sanat tarihsel, ekonomik ve felsefi yönlerine bakmak gereklidir. Öyle ya, güzel bir kadının bembeyaz dişleri görünecek biçimde gülümsemesiyle bir propaganda posterine bakarken ne yapacağız?

FIRAT ARAPOĞLU

Sanat üretiminin dopamin seviyesini yükselttiği ve bireyin sanat yaparken gevşeyerek, iyi ve mutlu hissettiği

Sanat tarihinde yüzyıllar içerisinde farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda sanatçıların ve izleyicilerin mutluluk olgusunu nasıl kavradıkları önemli bir soru. Mutluluk temsillerine izin verildi mi yoksa baskılandı mı? Mutluluk nasıl sembollerle temsil edildi? Bu olgu felsefe, tarih ve siyaset bilim üzerinden nasıl derinleştirilebilir?

nöroestetik araştırmalar neticesinde biliniyor. Öte yandan insanların güzel olarak adlandırdıkları bir edime bakarken, orbito-frontal cortex adı verilen beyin merkezinde artan bir kan akışı tespit ediliyor. Peki güzel bulduğumuz şeyler nelerdir? Bu sorunun cevabı, örneğin formel açıdan, renk ve ışık değerlerinde görülebilir. Eğri ve yuvarlak çizgilerin mutluluk ve haz önerdiği, sanat derslerinde sıklıkla tekrar edilen bir olgu ve nörobilimciler

bunun aynı zamanda evrensel bir insani haz ürettiğini gösterdiler. Öte yandan kare kesitli görüntüler gibi keskin uçlara sahip şekiller, beynin amigdala bölümünde yoğun duygusal tepkiler üretiyor. Aynı şekilde ışık-gölge farklılıkları da insanda eğlence ve keyif ürettiği gibi, üzüntü ve karamsarlığı da tetikleyebiliyor.

Sanat tarihinde yüzyıllar içerisinde farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda sanatçıların ve izleyicilerin mutluluk olgusunu nasıl kavradıkları önemli bir soru. Mutluluk temsillerine izin verildi mi yoksa baskılandı mı? Mutluluk nasıl sembollerle temsil edildi? Bu olgu felsefe, tarih ve siyaset bilim üzerinden nasıl derinleştirilebilir? Bu yazıda biraz olsun bu soruların belirli yanlarına odaklanmaya çalışma cüretini gösteriyorum. Çünkü, sözgelimi, gülmek önemli bir eylem ve sanatın önemli türlerinden birisi olan portre ve oto-portrelerdeki gülümsemeleri – ya da yokluğunu – mutluluk ifadesi olarak yorumlarken, acaba bunun ilgili toplumun yapısı ve mutluluğun bu

toplum yapısındaki yerini göz önüne nasıl almamız gerekir? 18.yüzyıldan itibaren Batıda mutluluk arayışı bir ideal haline gelmişti ve o zamandan bu yana siyaset ve kültürde bu tema ağırlıklı olarak işleniyor. Ama mutluluğu sadece bireysel bir zihin durumu üzerinden değil, ekonomik faktörlere dayalı bir refah ve endişe üzerinden okumak efektif olacaktır. Yani, diğer bir deyişle, mutluluğun estetik, sanat tarihsel, ekonomik ve felsefi yönlerine bakmak gereklidir. Öyle ya, güzel bir kadının bembeyaz dişleri görünecek biçimde gülümsemesiyle bir propandada posterine bakarken ne yapacağız?

George Roopp, “Bana en uygun işi buldum! Sanayi-Tarım-İş’te Kendi Savaş Mesleğinizi Bulun”, Kadınları işgücüne katılmaya teşvik eden propaganda poster, 1943, Office of War Information.

Sanat yoluyla yüzyıllardır yalnız düşüncelerin ifade edilmesinin değil, aynı zamanda değişen mutluluk anlayı-

şının izlerini de sürebiliriz. Sahi, antik Yunan toplumu için de mutluluk, ekonomik refah seviyesiyle eşit midir? Antik Yunan toplumunda mutluluk insan hakları eşitliği ilkesine dayalı mıdır? Bu soruların cevabı elbette tahmin edeceğimiz gibi negatiftir, çünkü antik Yunan toplumunda mutluluğu ellerinizde tutamaz ve yönlendiremezsiniz. Mutluluk, kader tanrıçaları olan Moira'lara ve tanrısal takdire bağlıdır. Evet, antik Yunan sanatı Eudaimonia'yı alegorik temsillerde gösterir. Ama bu, bir deneyim ya da duygu değil, mantığa dayalı bir yaşam şeklidir. Temsillerdeki gülüş idealize edilmiştir, Romada ise aksine yurtseverlik ve devlete duyulan görev aşkıyla, mutluluk, ciddiyetin gölgesinde kaybolur. Bizans Sanatı'nda mutluluk ilahi bir yüceliğin tezahürüdür, bundan dolayı gündelik olana ait değildir. Ortaçağ toplumsal yaşamında mutluluk temsili mümkün değildi, çünkü insan ve Tanrı arasındaki ilişki ancak meşruydü ve bu mutlulukla değil, melankoliyle ifade edilebilirdi. Mutluluk kavramının yer yüzüne inmesi için Modernizmin gelmesi gerekmektedir.

Poples Kore, ykl. M.Ö. 530.

Dünyevi zevklerin, dini yüceltmenin yerini alması Aydınlanma Çağı olacaktır. Mutluluk Fransa, İngiltere ve ABD’de teori ve pratikte aranma aşamasındadır. Artık

Mutluluğu tanımlamak kolay değildir. Sürekli statik kalmasını istediğimiz bir durum mudur? Haz, mutluluk mudur? Ya da huzur? Bunu eski dönemler ve modern-çağdaş dünya algısı üzerinden düşünebiliriz. Günümüzde mutluluk ekonomi ve tüketimle ilgilidir ve bu 18.yüzyıldan bu yana adım adım gelişen tarihsel süreçle ilintilidir.

mutluluk peşinde olma yolunda devredilemez bir hak olarak, 1776 tarihli Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi’nde yer almıştır. Voltaire de bundan 50 yıl kadar önce, mutluluğun elde edilmesi gereken önemli bir kaygı olduğunu belirtmiştir. Sanayi Devrimi’ne giden bu süreçte artık dönemin sanatı bireyleri mutlu olarak betimlemeye başlar, bu sadece dünyevi mutluluğun betimi değil, aydınlanmış bir zihnin betimidir. Çünkü birey dünyasal yaşamını şekillendirmeye başlamıştır, dönemin

portrelerinde güler yüzler rahatlıkla seçilir. Mutluluğun yoğun bir biçimde temsil edilmeye başlanmasının miladını 18.yy’a tarihleyebiliriz.

Mutluluğu tanımlamak kolay değildir. Sürekli statik kalmasını istediğimiz bir durum mudur? Haz, mutluluk mudur? Ya da huzur? Bunu eski dönemler ve modern-çağdaş dünya algısı üzerinden düşünebiliriz. Günümüzde mutluluk ekonomi ve tüketimle ilgilidir ve bu 18.yüzyıldan bu yana adım adım gelişen tarihsel süreçle ilintilidir. Henri Matisse’in “Joy of Life” isimli çalışması, peki, bu ekseninde nasıl düşünülebilir? Öte yandan mutluluk, politik bir perspektiften nasıl yorumlanmalıdır? Mutlak monarşinin yıkılması ya da toplumsal eşitlik ve özgürlük ideali, mutlulukla ilgili değil midir? Mutluluğun toplumsal inşası, toplumsal bütünün geleceği açısından oldukça önemlidir ve bunu Sovyet Avangardı ve devamı üzerinden rahatlıkla okumak olasıdır.

Jan Steen, Self-portrait

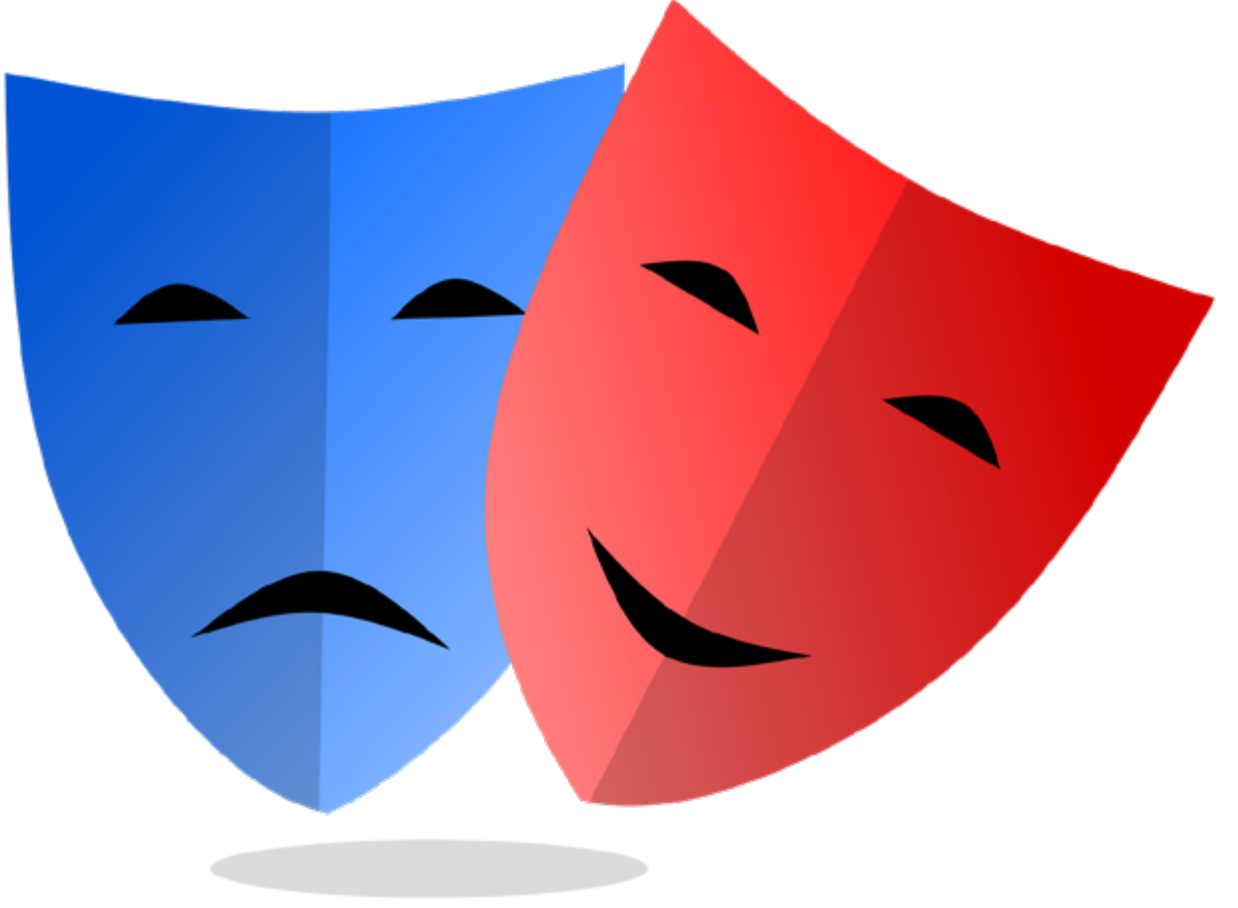

Henri Matisse, Joy of Life, 1905

Çağdaş mutluluk sadece görsel sanatlar değil, sanatın ve tasarımın bütün alanları üzerinden düşünülmeli, elbette. Çünkü, endüstriyel tasarım ve ticari logoları, tüketim nesnelерinin renk ve şekilleri mutluluk yanılması yaratır. John Berger “Görme Biçimleri” çalışmasında ve Wolfgang Fritz Haug “Meta Estetiğinin Eleştirisi” kitabında bu olguya yakın bir biçimde değinirler. Çünkü sanatsal görüntüler, popüler kültüre aktarılmaktadır. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz, bir zamanlar alegorilerle ifade edilen mutluluk, artık materyalist bir biçimde temsil edilen imajlara dönüşmüştür. Özellikle 1960 sonrası sanatta mutluluk bir manifestoyla bile ele alınır. 1960’ların devrimci sanat akımlarından Fluxus, özellikle 1964 yılı sonrasında “mizah” ve “oyun” kavramlarını bir yöntem olarak geliştirir. Allan Revich Fluxus’un bu niteliğini “Fluxus eğlence(li) olmalı. Eğer eğlence(li) değilse, Fluxus değildir” sözleriyle belirtmiştir. Grubun empresario’su George Maciunas “Fluxus Broadside Manifesto”da (1965) Fluxus işlerinin yapısal basitliği noktasında şu şekilde belirtmektedir: “...Spike Jones’un, vodvilin, şakanın, çocuk oyunlarının ve Duchamp’ın füzyonu...herkes tarafından edinilebilir ve gerçekten herkes tarafından üretilebilir”. Böylece tüketim kültürü ve yüksek sanatın karşısına, üretici kültür ve oyunsuluğu rahatlıkla koyabiliriz. Zaten mutluluğun iktidarlar için yeterince korkutucu olduğu böylece açık değil midir?

**Yoko Ono, A Box of Smile, 1971-1984,
Reflux Edition**

Ufukta mutluluk var mı?

Bir toplumsal felakete doğru gittiğimiz konusunda herkes hemfikir. Sadece tüketen insanlar, sonuçta bir gün tüketecek başka şey kalmadığında kendilerini tüketirler. Geriye dönüş mümkün mü? Elbette mümkün.

NESLİHAN ACU

Bugün #DünyaMutlulukGünü.

2017 raporunda Türkiye 155 ülke içinde 69'uncu sırada yer alıyordu.

Rapora göre ortalamadayız yani.

Ama etrafımıza şöyle bir bakarsak, aslında en diplerde olmamız gerekiyor gibi geliyor bana.

Kadınlara ve çocuklara reva görülen şiddeti, baskıyı, her tarafı saran nefreti, merhametsizliği, adaletsizlikleri, sahtekarlıkları gördükçe, herkes soruyor: Ne oldu da böyle çürüdük biz? Nasıl bu kadar ahlaksız insanlar olduk?

Sokaklarda, evlerde, işyerlerinde her an birbirinin gözünü oymaya hazır insanlarla dolu bir ülkede yaşıyoruz. Ülkenin psikolojisi komple bozuk. Yıllık tüketilen depresyon hapi miktarına bakmadan da bunu kolaylıkla anlayabiliyoruz.

Her bireyin kendisini normal/ahlaklı/düzgün gördüğü ama geri kalan herkesi anormal, ahlaksız, tehlikeli algıladığı bir ülkede yaşıyoruz. Durum böyle olunca, her birey diğer bireylerin yaşam tarzına müdahale etme hakkını kendinde buluyor. Herkes birbirine akıl veriyor, baskı yapıyor, hakaret ediyor, aşağılıyor, nefret kusuyor.

Böyle bir ülkede akıl sağlığını korumanın da, mutlu olmanın da imkanı yok.

Kadınlara ve çocuklara reva görülen şiddeti, baskıyı, her tarafı saran nefreti, merhametsizliği, adaletsizlikleri, sahtekarlıkları gördükçe, herkes soruyor: Ne oldu da böyle çürüdük biz? Nasıl bu kadar ahlaksız insanlar olduk?

Bence bu süreç, “insan”ı ve “ahlak”ı yanlış tanımlamakla başladı.

80'lerden itibaren bizim de dahil olduğumuz kapitalist dünya, insanı "rekabetçi" bir tür olarak tanımlar. Ve tüm toplumsal yapı bu yanlış tanıma göre şekillenir. Eğitim sistemi, bu yalana uygun olarak, çocukları ve gençleri birbirine kırdırır.

İş hayatı, insanların birbirinin üstüne basa basa yükselmeye çalıştığı kanlı bir arenaya dönüşür.

Dayanışma/üretme gibi şeyler küçümsenir, tüketim yüceltilir.

"Ahlaksızlaşma/çürüme" süreci tam da bu noktada başlar.

Çünkü insan esasen rekabetçi değil "sosyal" bir türdür.

Yani, insan ancak paylaşarak, bir arada üreterek, bir arada eğlenerek, severek ve sevilerek

var olabilir.

Ezerek ya da ezilerek değil. Tüketerek değil.

Bunları engellerseniz, insan denen tür mutsuz oluyor, kanser oluyor, deliriyor.

O halde ülke insanının bu denli çıldırmasının/yozaşmasının/mutsuz olmasının dibindeki en büyük neden olarak, sosyalleşmesinin tümüyle engellenmesini söyleyebiliriz.

Yanlış hayatlar yaşatılıyor bizlere.

Tüm eğitim sistemi, toplumsal yapı, aile denen mekanizma, din vs bizi o yanlış hayatlara sürekli ittiriyor.

Ahlak yasaları insanları doğal ve doğaya ait olan her şeyden uzaklaştırıyor. Eğitim, aptallaştırıyor. İşsizlik terbiye ediyor. Tümüyle betonarme olmuş ortamlarda, hastalıklardan hastalık beğeniyor insanlar.

Birlikte olmamız, birlikte eğlenmemiz, birbirimizi anlamamız, sevmemiz engelleniyor.

Şehirlerdeki ağaçların/parkların yok edilmesinin, kadınlı erkekli hayatın ahlaksızlık gibi gösterilmeye çalışılmasının,

O halde ülke insanının bu denli çıldırmasının/yozaşmasının/mutsuz olmasının dibindeki en büyük neden olarak, sosyalleşmesinin tümüyle engellenmesini söyleyebiliriz. Yanlış hayatlar yaşatılıyor bizlere.

köylerin kasabaların bile betona boğulmasının, üretimi kut-sayan her türlü faaliyetin (bağbozumları, şenlikler, festivaller) yasaklanmasının gerisinde hep bu “sosyalleşmeyi engelleme” kafası var.

Geriye dönüş mümkün mü?
Elbette mümkün.
Eğitimde çağa uygun bir hamle yapılarak, doğa katliamlarına son verilerek, insanları üretime teşvik eden devlet politikaları uygulayarak, şehirleri betona boğmaktan vazgeçerek geriye, eski güzel günlere yürüeyebiliriz.

Yaptırımlar öyle etkili ki, bir grup tiyatrocusu/dizi oyuncusu bile, bir rakı masasında fotoğraf çektirirken rakıları gizleme ihtiyacı duyuyorlar. Ki, teoride toplumun en özgür kesiminin – güya- onlar olması beklenir.

İnsanlara şu anda sunulan tek sosyalleşme “sanal” sosyalleşme. Ki, çok yakın bir gelecekte buna da ciddi kısıtlamalar getirileceğini öngörmek yanlış olmaz.

Bir toplumsal felakete doğru gittiğimiz konusunda herkes hemfikir. Sadece tüketen insanlar, sonuçta bir gün tüketecek başka şey kalmadığında kendilerini tüketirler.

Geriye dönüş mümkün mü?
Elbette mümkün.

Eğitimde çağa uygun bir hamle yapılarak, doğa katliamlarına son verilerek, insanları üretime teşvik eden devlet politikaları uygulayarak, şehirleri betona boğmaktan vazgeçerek geriye, eski güzel günlere yürüeyebiliriz.

Tek sorun, bunları kimin yapacağı.

Ana muhalefet partisi eğitimde/işsizlik sorununda/doğa katliamlarında çözümler ve alternatif programlar hazırlayıp sunmak yerine, ucuz oy avcılığı peşinde.

Entelektüellerimiz tüm gün sosyal medyada cehalet ve kötülüğü sergileyip, onlarla kafa bulup, mastürbasyon yapıyorlar. Organize olup bir şeyler yapan bir avuç güzel insan var sadece. İşimiz zor yani.

Mutluluğu yakalamak m¼mk¼n m¼?

Kimse çileci bir hayatın esaretinde avurtları ¼km¼ş, gözleri kan çanağı d¼nm¼ş olursun istemez ancak mutluluğun doyumsuzluk duygusuyla at başı gidişi insanı korkutmuyor da değil doğrusu.

HATİCE ÖZHAN

İnsanın belki de en yegâne amacıdır mutluluğun sırrını çözmek. Sır çözülmeye her uğradığında insanın da, insanlığın o korkulu rüyası olan ölümlle baş edebilmesi daha mümkün hale gelmiştir. Tarihten beridir nice kralın, büyücünün ve sıradan insanın bilincini, uykularını kaçıran bu korkulu rüyadan geri alabilmesinde gizemi

Öteki dünyaya dair beklentilerin boş birer fanteziden ibaret olduğuna 2 bin 300 yıl önce kanaat getiren düşünürün insanlığa yönelik mutluluk arayışı daveti hayatı hem daha yaşanılır kılmak hem de insanın özünden uzaklaşmaması adına değilse nedir peki?

çözülen mutluluğun payı büyüktür. Homo Sapiens'e doğanın "efendisi" unvanını kazandıran şey de budur işte! Gerçeğe dönüşmüş beklenti mutluluk getirir ve Homo Sapiens de beklentilerini mutluluğa dönüştürmüş bir varlıktır. Bilişsel donanımını üstüne katlayarak zenginleştiren ve rakiplerine doğal seçimden başarıyla çıkarak fark atan H. Sapiens'in mutluluk anlayışı 2,5 milyon yılda onu bugünün siber gücü haline getirdi. Sadece Taş

Devri'ndeki avcılık meziyetleri ile yetinmekle kalmayan bir varlık oluşu onun mutluluk arayışı ile ilgilidir kanımca. Antik Yunan şüpheci düşünürü Epikür'ün de mutluluğun hayatın yegâne amacı olduğunu söylemesi bu arayışın bir parçasıdır. Öteki dünyaya dair beklentilerin boş birer fanteziden ibaret olduğuna 2 bin 300 yıl önce kanaat getiren düşünürün insanlığa yönelik mutluluk arayışı daveti hayatı hem daha yaşanılır kılmak hem de insanın özünden uzaklaşmaması adına değilse nedir peki?

Sorunun cevabı, gönlümüzden geçene göre değil de objektif durumlar göz önünde bulundurularak verilebilir elbette ki. 2 bin 300 yıl öncesinin kodları ile düşünüldüğünde insanları tek bir mutluluk tanımında ya da tatmininde buluşturmak mümkünken, günümüzde bunu gerçekleştirmek epey imkansız duruyor. Yedi milyarlık dünyamızda hepimizin aynı duyguları paylaşması nasıl mümkün ki? Mutluluğun zamana ve kişisine göre farklı-

lıklar gösteren algılanışı onu herkes için tatmin sağlayıcı objektif bir olgu olarak literatürde sabitlemeyi olanaksız kılıyor. İnsanın tarih boyunca gelişim serüvenine bir bütün olarak bakıldığında diğer bir sürü konu gibi

İhtiyaçlarıyla beklentileri çok hızlı bir şekilde artarak değişime ve dönüşüme uğrayan insanın mutluluk noktasında pek de tamahkâr olduğu söylenemez.

mutluluk olgusunun da coğrafi ve kültürel farklılar barındırdığı görülür. Sosyal-psikologlar bu yorum farklılıklarını algıda seçicilik olarak yorumluyor. Örneğin birkaç dakika önce ayinini sonlandıran bir Budist'in yüzünde açan güllerle McDonald's'dan çıkan Amerikalı bir ailenin yüzlerinde açan güllerin koku, renk, canlılıkları bakımlarından birbirleriyle ne kadar büyük farklılıklar içerdikleri

görülür. Ya da hangi dine mensup olduğu fark etmesizin bir dindarın içselleştirdiği "Protestan" ahlakı onu maddi olarak zenginleştirip, yetmezmiş gibi bir de onda cennet hayalleri kurdurtuyorsa bu bir mutluluk bulgusudur. Siz istediğiniz kadar öteki dünya ile ilgili şüphelerinizi dile getirin onun açısından, kendisini bekleyen cennet mefkûresi daha önemlidir. Mutluluğa dair örnekler çoğaltılabilir tabii ki ancak esas mesele fazlasıyla göreceli bir konu olan mutluluğun günümüz insanındaki ne derecede karşılığıdır. İhtiyaçlarıyla beklentileri çok hızlı bir şekilde artarak değişime ve dönüşüme uğrayan insanın mutluluk noktasında pek de tamahkâr olduğu söylenemez. Kimse çileci bir hayatın esaretinde avurtları çökmüş, gözleri kan çanağı dönmüş olunsun istemez ancak mutluluğun doyumsuzluk duygusuyla at başı gidişi insanı korkutmuyor da değil doğrusu.

İnsanın yaşam şartlarındaki belirleyici iyileşmeler, insanın biraz daha kanaatkâr olmasını gerektirirken aksine kişileri daha doyumsuzca beklentilere sürükledi. Ekonomik, sosyal ya da politik koşullarla en iyi seviyeye gelsek de tatmin edici bir hazzı hissetmiyor gibiyiz. Artan

yüksek refah, çapını genişleten sosyalizasyon, tüm epistemolojik birikim bile insanın kapıldığı iç buhranlarının üstesinden gelmesinde yeterli gelmiyor. Günümüzdeki artan intihar ve cinayet vakaları durumun vahametini gözler önüne sermeye yetiyor. Eskiden ülkeler ve kabileler

Bilişsel becerileri, zekâsı ile doğal ayıklanmadan kurtulan Homo Sapiens'in bayrağını devrettiği bu yüzyılın iflah olmaz, psikiyatrik ilaçlara sığınan melankolik insanı mutluluğun nitelikli gücüne gölge düşürmüştür maalesef.

arasındaki savaşıardan, ülkeler arası talan ve fetihlerden kaynaklanan saldırılarda insan ölümleri yaşanırken günümüzde ise kişiler arası cinayetlerden kaynaklanan insan ölümleri savaş kayıplarının da çok üstünde. Bizat yaşayarak ya da medya aracılığıyla tanık olduğumuz günümüzdeki ülkeler arası savaş ya da işgallerde yaşanan insan kayıpları ise in-

tihar kayıplarının çok altında. İkinci Dünya Savaşı'ndan beridir görece bir barış ve huzur ortamına bile geçildi ama bireyler arası ihtilaflar, bireylerin kendi iç dünyalarında yaşadıkları kavgalar bir türlü durmak bilmedi, bilmiyor. Hepimiz bir nevi birer maktul ve fail adayı konumundayız. Hâlihazırda bir mutluluk var ancak insan türündeki doyumsuzluk bir 100 yıl öncesinin kanaatkâr insanın mutluluğundan keskin çizgilerle ayrılmaktadır. Küresel mutluluk seviyesinin gerilediği dünyamızda 21'inci yüzyıl insanının hali hal değil. Bilişsel becerileri, zekâsı ile doğal ayıklanmadan kurtulan Homo Sapiens'in bayrağını devrettiği bu yüzyılın iflah olmaz, psikiyatrik ilaçlara sığınan melankolik insanı mutluluğun nitelikli gücüne gölge düşürmüştür maalesef.

Bireye kattığı değer oranında hayatı da anlamlandırdığına inanılan mutluluğun motivasyon sağlayıcı misyonu günümüzde maksadını aşan bir düzeye gelmişse insanın doyumsuzluğu/obur tarafı yüzündendir. Başarılar, kazanılan zaferler insan türü açısından anlık bir hazzın bile ötesine

geçemeyen birer günü kurtaran faaliyetten farksız. Neredeyse, Mars'ta emlak işine girişeceği bir geleceğin beklediği insan ise, yapabileceklerinin sınırsızlığında debeleniyor. Bu durum insanın doyumsuzluğunda yeşeren kaotik bir antagonizmadır. Belki de insana bunu yaptırtan şey yarat-

Hâlbuki insan tarihten bu yanadır iç sesini dinleyerek ne böylesi mitlere ne de tahakküm aracı olan başka herhangi bir şeye kendini ve mutluluğunu heba ettirdi. Tanrıların mutluluğunu kendi mutluluğunun üstünde görmeyen bir tür olan insan mütevazılıktan da vazgeçmeden gücünün önemini bir an önce hatırlamalıdır.

ma gücünün verdiği ekabirine özgüvendir? Ya da özgüveni ardında gizlediği zayıf tarafıdır? Bunlardan hangisi olursa olsun hazzın ve mutluluğun bir dengede tutulması gereği tarihi tecrübeler ışığında insan için en faydalı olanıdır. Bilimi ihtiyaçları ölçüsünde yaratan ve geliştiren insanın kendisiyle barışmayı sağlaması o kadar zor olmasa gerek.

Herkesin mutluluğu yakalamasını sağladığı kadar onu sabote ettiren bir iç sesi vardır

muhakkak. İç sesimiz dinlerde iyiliğin ve kötülüğün melekleri olarak betimlenir. Her iki omzumuzda iyilik ve kötülük melekleri olarak durduğu söylenen mitsel anlatım çoğu kutsal kitapta da geçer. Tanrıların jandarmalarıdır bu melekler ve bir panoptikon** sistemiyle aslında insanların karar verme becerilerini tanrıların tasarrufunda tutmak adına geliştirilmiş bir mittir. Hâlbuki insan tarihten bu yanadır iç sesini dinleyerek ne böylesi mitlere ne de tahakküm aracı olan başka herhangi bir şeye kendini ve mutluluğunu heba ettirdi. Tanrıların mutluluğunu kendi mutluluğunun üstünde görmeyen bir tür olan insan mütevazılıktan da vazgeçmeden gücünün önemini bir an önce hatırlamalıdır. Çünkü iç sesim bana bunları dedirtiyor!

**Panoptikon, İngiliz Filozof ve toplum kuramcısı Jeremy Bentham'ın 1785 yılında tasarlamış olduğu hapisane inşa modelidir.

Mutluluk okulu

Bu sabah bir kızgınlık geldi. Yani biriktir biriktir patla. Çok yorucu ve çok saçma. Dün mutluluk kursuna gittim ondan oldu bütün bunlar böyle. Felsefeden aldığımız bilgileri, günlük hayatımızda nasıl kullanabiliriz ki mutlu olalım diyor okul.

METİN YEĞİN

Dünyada dolaşmak sadece bir yerleri görmek değildi. Hiç olmadı. Her yer bir şeyler bırakıyordu. Bir gülümseme ya da birden çok, okyanus kokusu filan bazen, çekiç izi yanlıştır vurulmuş, hâlâ çıkık bir parmak, bir cop çürüğü nedense hiç geçmeyen, bir patlama sesi kulak zarını mekan edinmiş ve ayrıntıların dansı, binlerce galiba hiç saymadım ama

Hoca dedi ki bir adım atmadan önce biraz düşün. Sonra bilge insan ne yapardı de ona göre adım at. Ben de düşündüm. Bana bilge insan hep ne yapardı diye düşünüp adım atmaktan daral geldi.

koşup geliyorlar hep, derin çizgiler daha çok ve bu yüzden insanlar neden botoks yaptırıyorlar anlamıyorum. Bir de arkadaşlar var girdince orada kaldığını sandığın ama her yere birlikte gidiyorsun ve çok kalabalıksın artık. Olga onlardan biriydi. Melez bir Kolombiyalı. İki kere melez, biraz siyah biraz yerli çekik gözlü. New York'ta yaşıyor artık ve mutsuz galiba. -Kim mutlu bilmiyorum ?- Mutluluk okuluna

gidiyor orada ve biz de beraber...

'Bu sabah bir kızgınlık geldi. Yani biriktir biriktir patla. Çok yorucu ve çok saçma. Dün mutluluk kursuna gittim ondan oldu bütün bunlar böyle. Felsefeden aldığımız bilgileri, günlük hayatımızda nasıl kullanabiliriz ki mutlu olalım diyor okul.'

(Felsefenin Başlangıç ilkelerinde' okumuştuk bunu. Felsefeyi hayatımızda nasıl kullanırız?' diye. Eğitim çalışmasının ilk dersiydi hep. Dört kere gecekonduda briketlerini bizim taşıdığımız, üç kere ormanda, iki kere kiralık sandalda yapmışızdır ve bir sürü kez ceza evinde. Çoğunlukta birinci dersten ileri gitmiyordu 'Eğitim Çalışması' zaten. Devrimle bağlantı kuruyorduk biz ve demek ki devrimle mutluluğun bir bağlantısı vardı. Kahvaltı gibi...)

Hoca dedi ki bir adım atmadan önce biraz düşün. Sonra bilge insan ne yapardı de ona göre adım at. Ben de düşündüm.

Bana bilge insan hep ne yapardı diye düşünüp adım atmaktan daral geldi. Yabani olmak istiyorum ama o da yoruyor. Ne yapsak?

Mutluluk kursuna 10 haftadır gidiyorum. Burada çok popüler. Ah ABD...

Ama hepsinin sorunu aslında bu kapitalist vahşi şehirde çektikleri yalnızlık ve insanlık arzusu... Bir çeşit kurtarılmış bölge gibi okul. Gelen öğrenciler cidden çok tatlı tipler ve hayatın her kesiminden. Çoğu Latin ve siyah. "Sorun siz değilsiniz dışarıdakiler" diye bağırırım geliyor. Bağırırım mı ?'

İşte bu mutluluk kursu siniri mi bozdu, böyle oldu.

İngiltere'de çıkmış bu kurs, hersey bedava

Bayağı insan geliyor. Sonra vegan çorba içiyoruz. Herkes birbirine çok tatlı davranıyor.

Ama hepsinin sorunu aslında bu kapitalist vahşi şehirde çektikleri yalnızlık ve insanlık arzusu... Bir çeşit kurtarılmış

bölge gibi okul. Gelen öğrenciler cidden çok tatlı tipler ve hayatın her kesiminden. Çoğu Latin ve siyah. "Sorun siz değilsiniz dışarıdakiler" diye bağırırım geliyor.

Bağırırım mı ?'

(Duyan olur mu bilmiyorum ki? Galiba bu yüzden insanlar kendilerini neoliberal tapınak, alışveriş merkezlerinin tepelerinden aşağı atıyorlar. Birileri duysun diye..)

'Barselonalı bir kızla tanıştım kuzeni bir Türkle evlenmiş. Ben de "benim de arkadaşım Barselona'da yaşıyor" dedim. Çoğu yabancı öğrencilerin. Yabancı ama mesela Alman filan yok onlar mutlu bu düzenden. -Gülüyor- Daha çok bizim gibi sıcak kanlı ülkelerin insanları var.'

(Belki de mutluluğa ihtiyaçları yoktur, kalmamıştır ya

da unutmuş olabilirler. Çünkü geriye televizyon kalıyor sadece...)

‘Mutluluk dersine gidemedim. Akşam meditasyon yapayım dedim ama yaparken böğürtlen yemeğe daldım dikkatim dağıldı.’

‘Bu ders felsefe prensiplerini pratik bir şekilde hayatımıza yön vermek için nasıl kullanabiliriz üzerine. Aslında

güzel bir fikir. Yoksa felsefe öğrendin ama ne işe yarıyor? Öğrenciler azalmış epey.’

(Belki hemen mutlu olmuşlardır ya da okul bir işe yaramıyor diye düşünmeye

başladılar. Mutluluk diploması da vermiyorsa eğer.)

‘Socrates metodunu anlatıyor. Soru sor ve dinle.’

Bu günkü çalışma: ‘Dünya şu anda benim için ne ifade ediyor?’

Huzur bir hedef değil. Hemen, şimdi burada. Bu bir başlangıç.

Şu an bizi iç huzurumuzdan ne uzak tutan ne ?

İçimizde bir mutluluk var mı ? Ya da bizi güzelleştirmek için o dışarı mı çıkacak ?

Dışarıdaki çiçeklere bak. Dikkatini orada dinlendir. Dikkat pratiği yapıyoruz böylece.

Hayatınızın huzurlu olması için mutlu ya da mutlu olması için huzurlu olması gerektiğini düşünüyorsanız, bu doğru değil

Teorisyenin fitratına aykırı ama anladım mantığını. "Arada rüya kurmak yerine şu anın farkına varın.Şu anı edinin" diyor.

Yaptığınız her neyse şimdi durdurup, aklınıza yeni bir şey sormalısınız. – Bu bilinç uyandırır – Bunu yapın çünkü hepimiz hayattan daha fazla zevk almak istiyoruz.

Mesela metroya biniyoruz ve kalabalıkta kendi düşüncelerimizde ve hayallerimizde kayboluyoruz.

Çevremizdeki dünyadan tamamen habersiziz. Bunun yerine farkına varın ve etrafınızdaki dünyayı gözlemleyin.

Çünkü günlük düşler bizi kendi gerçeğimizden uzaklaştırır.'

Kadın günlük düşlere bir izin vermiyor. Ben de "düş kurmadan nasıl yaratıcı olacağız?" dedim ders karıştı.

Günlük düşlerden çıkmak bizi uyanıklık bilinciyle tanıştırıyor diyor o

Günlük hayatta, mesela geçmişi düşünürken filan, 'farkında' olarak düşünmemiz lazım diyor. Çık rüyalardan diyor.

Teorisyenin fitratına aykırı ama anladım mantığını. "Arada rüya kurmak yerine şu anın farkına varın.Şu anı edinin" diyor.

Şimdi ikinci derse geçtik. Önünüzde kim varsa ya da her neyse ilginizi neye verirseniz, o büyüyecek. Bu büyüyen şey belki nefret olabilir ama aynı zamanda sevgi de olabilir. Sana bağlı.

Bir Fransız adamdan söz ediyor. Jasques Lusseyran.
Fransa'nın Nazilere karşı direniş hareketinde mücadele

etmiş ve oysa adam kör. Yani kör bir adam direnişte nasıl rol alabilir ki? Fakat direnişte kim yer alsın almasın tespitini en iyi yapan kişi o. Çünkü o rüyalarda değil şu anı yaşıyor.

(Bizde de Eşber abi vardı. Eşber Yağmurdereli)

Onun 'And There Was Light' diye bir kitabı var onu tavsiye etti hoca. Nazi kamplarında kalmış ama oradan kurtulan 30 kişiden biri. Çünkü kendine inanmış ve buna odaklanmış.

//

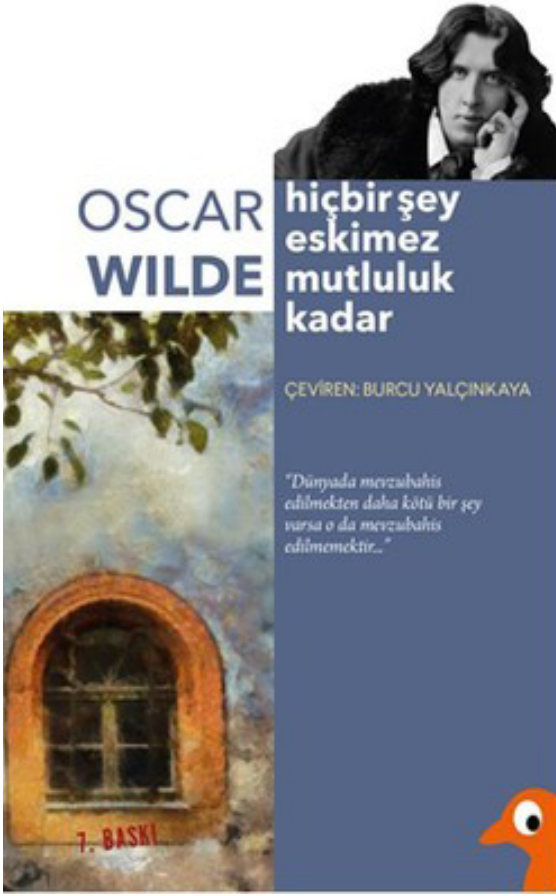
Peki sevgili okur, siz 'mutluluk okulu'na gitmek ister misiniz? Alın size hizmet. Size Yale Üniversitesi'ninkini veriyim. Yakında daha çok ihtiyacınız olacak gibi geliyor ve Facebook'a "Yale'de felsefe okuyor" da yazabilirsiniz. Eğer bu size mutluluk verecekse...

(Sen benim 'Sen bir starsın Hacer' röportajını okusaydın keşke...)

Böyle Olga'nın notları, şimdilik.

Peki sevgili okur, siz 'mutluluk okulu'na gitmek ister misiniz? Alın size hizmet. Size Yale Üniversitesi'ninkini veriyim. Yakında daha çok ihtiyacınız olacak gibi geliyor ve Facebook'a "Yale'de felsefe okuyor" da yazabilirsiniz. Eğer bu size mutluluk verecekse...

Kitaplarda 'Mutluluk'.

Hiçbir Şey Eskimez Mutluluk Kadar

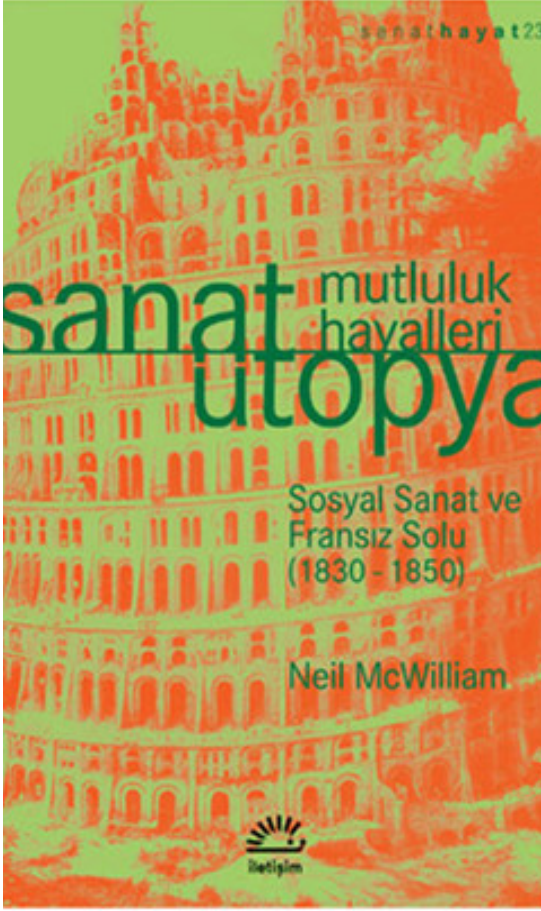
Yazar: **Oscar Wilde**
Çevirmen: **Burcu Yalçinkaya**
Yayınevi: **Alakarga Yayınları**
Baskı Yılı: **2013**
Sayfa Sayısı: **80**

Mutluluğun Kazanılması

Yazar: **Farabi**
Çevirmen: **Ahmet Arslan**
Yayınevi: **İş Bankası Kültür Yayınları**
Baskı Sayısı: **2018**
Sayfa Sayısı: **88**

Kitaplarda 'Mutluluk'...

Sanat Ütopya Mutluluk Hayalleri

Yazar: **Neil McWilliam**

Çevirmen: **Esin Soğancılar**

Yayınevi: **İletişim Yayıncılık**

Baskı Yılı: **2011**

Sayfa Sayısı: **571**

Mutluluk Sanatı

Yazar: **Goliarda Sapienza**

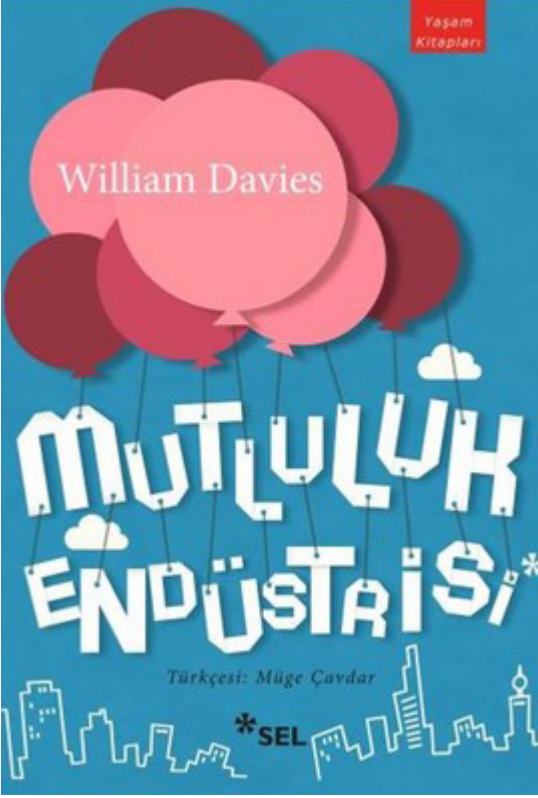
Çevirmen: **Sinem Carnabuci**

Yayınevi: **Kafka**

Baskı Sayısı: **2017**

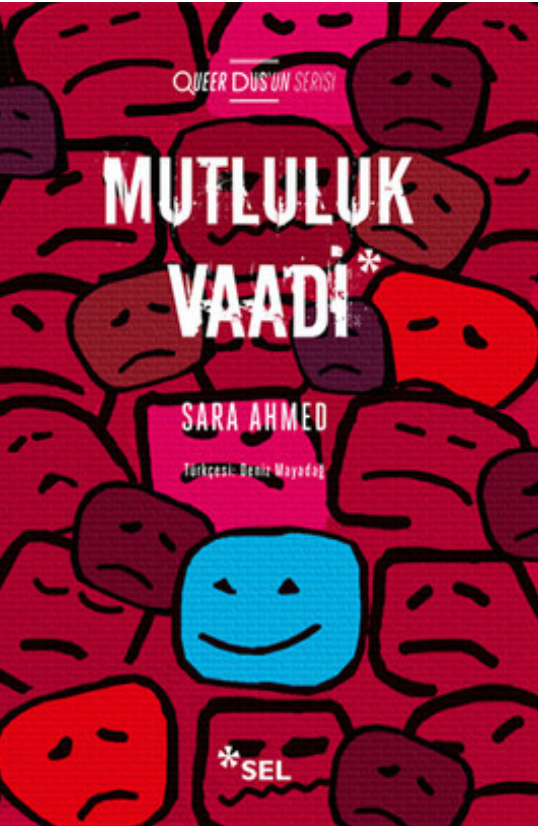
Sayfa Sayısı: **706**

Kitaplarda 'Mutluluk'...

Mutluluk Endüstrisi

Yazar: **William Davies**
Çevirmen: **Müge Çavdar**
Yayınevi: **Sel Yayıncılık**
Baskı Yılı: **2018**
Sayfa Sayısı: **294**

Mutluluk Vaadi

Yazar: **Sara Ahmed**
Çevirmen: **Deniz Mayadağ**
Yayınevi: **Sel Yayıncılık**
Baskı Sayısı: **2016**
Sayfa Sayısı: **325**